

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4MCdo/1/2016
Identifikačné číslo spisu:	6715207799
Dátum vydania rozhodnutia:	23.06.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:6715207799.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ Ing. P., bývajúceho vo I. a 2/ Ing. K., bývajúceho vo I., 3/ Ing. V., bývajúceho vo I., 4/ JUDr. L., bývajúcej v B., 5/ T., bývajúcej vo I., všetci zastúpení JUDr. Emilom Vaňkom, advokátom vo Zvolene, Sládkovičova 2, proti žalovanej Strednej odbornej škole hotelových služieb a obchodu so sídlom vo Zvolene, Jabloňová 1351, IČO: 37 890 115, zastúpenej Mgr. Ivanom Bugrim, advokátom vo Zvolene, Bystrický rad 453/77, o zaplatenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 13 C 152/2011, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Zvolen z 8. novembra 2011 č.k. 13 C 152/2011-142 a rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12. marca 2013 sp. zn. 13 Co 56/2013, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia 1/, 2/, 3/, 4/, 5/ sú povinní spoločne zaplatiť žalovanej náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní vo výške 580,65 eur na účet advokáta do troch dní.

Odôvodnenie

Žalobou doručenou Okresnému súdu Zvolen 12. augusta 2011 sa žalobcovia ako podieloví spoluvlastníci domáhali voči žalovanej zaplatenia náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti zapísanej v katastri nehnuteľností pre kat. úz. I. na LV č. XXXX ako pozemok parc. č. XXXX - orná pôda vo výmere 9725 m² (ďalej len „pozemok“), vo výške 75.698,12 Eur. V žalobe uviedli, že žalovaná je užívateľom budovy a zariadení strednej školy, ktorá je vo vlastníctve Banskobystrického samosprávneho kraja, ktorá stojí na predmetnom pozemku. Za správu a financovanie školy zodpovedá žalovaná v celom rozsahu, je reálnym užívateľom vecného bremena. Vlastníkovi budovy školy vzniklo od 1. júla 2009 podľa zákona č. 66/2009 Z.z. právo vecného bremena k užívaniu tohto pozemku spočívajúce v práve údržby a užívania pozemku parc. č. XXXX tvoriace príslušnú plochu, ktorá svojím umiestnením tvorí neoddeliteľný celok so stavbou budovy školy. Oproti predchádzajúcemu stavu ide o užívanie na základe právneho dôvodu. Žalovaná bola povinná od 1. júla 2009 plniť náhradu žalobcom zo zákonného titulu - zriadenia vecného bremena. Za užívanie pozemku od 1. januára 2010 žalovaná žalobcom neplatí, od tej

doby je v omeškaní s platením náhrady a preto žalobcovia požadujú aj platenie úrokov z omeškania od tohto dňa.

Okresný súd Zvolen rozsudkom z 8. novembra 2012 č.k. 13 C 152/2011-142 zamietol žalobu žalobcov a žalovanej nepriznal náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ustanoveniami § 1 ods. 1, § 2, ods. 1, 2, § 3 ods. 1, 3, § 4 ods. 1, 2 zákona č. 66/2009 Z.z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z.z.“), vecne tým, že vecné bremeno vzniklo v súlade s § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z., ktoré odkazuje na § 151n až § 151p Občianskeho zákonníka. Vecné bremená zriadené na základe zákona majú špecifický režim a riadia sa špeciálnou úpravou právnych predpisov. Pokiaľ však tieto predpisy nemajú zvláštnu úpravu, riadi sa ich režim všeobecnou úpravou podľa hmotnoprávnych ustanovení Občianskeho zákonníka. Nakoľko k vzniku vecného bremena došlo zo zákona, nie je možné hovoriť o jeho odplatnom alebo bezodplatnom zriadení. Aj keď zákon č. 66/2009 Z.z. neuvádza, že vecné bremená vzniknuté podľa § 4 ods. 1 vznikajú za náhradu, je potrebné vychádzať z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd. Finančná náhrada z vecného bremena je majetkovým právom, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva a je nepochybne jednorazová, nemá charakter opakujúceho sa plnenia a má ho len vlastník zaťaženého pozemku, ktorý nehnuteľnosť vlastnil v čase vzniku vecného bremena, t.j. k 1. júlu 2009. Žalobcovia by preto mali nárok na finančnú náhradu, avšak predmetný zákon rieši aj proces usporiadania vlastníctva pozemkov pod stavbami, v zmysle ktorého môže územná samospráva realizovať proces usporiadania vlastníctva pozemkov formou zámennej zmluvy alebo podľa zákona č. 330/1991 Zb., ktorý proces začína na podnet príslušnej samosprávy, čo sa v danom prípade aj stalo. S poukazom na ustanovenie § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z.z. súd prvého stupňa uzavrel, že týmto zákonodarca jednoznačne ustálil, že vlastník pozemku je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúci vecnému bremenu do vykonania pozemkových úprav a podľa jeho názoru vyhovením žalobe by došlo k duplicite uspokojenia nárokov žalobcov, keďže žalobcovia by dostali jednak primeranú finančnú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva a po pozemkových úpravách v zmysle zákona č. 66/2009 Z.z. by mohli dostať náhradný pozemok, navyše sa domáhali opakovaného plnenia za obdobie od 1. januára 2010 do 10. augusta 2011, preto žalobu zamietol. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p. a neuplatnením si náhrady trov konania úspešnou žalovanou.

Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací, na odvolanie žalobcov rozsudkom z 12. marca 2013 sp. zn. 13 Co 56/2913 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1, 2 O.s.p., keď sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku a skonštatoval správnosť jeho dôvodov. O trovách odvolacieho konania nerozhodol.

Na základe podnetu žalobcov generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) podal proti uvedeným rozsudkom súdov nižších stupňov mimoriadne dovolanie. Navrhol, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Mimoriadne dovolanie odôvodnil tým, že rozsudky oboch súdov trpia nedostatočným odôvodnením, konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a napadnuté rozsudky spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. a/, b/, c/ O.s.p.). Uviedol, že cieľom zákona č. 66/2009 Z.z. je vysporiadať doteraz nevysporiadané vlastnícke vzťahy k pozemkom pod stavbami, ktoré boli delimitované na obce a vyššie územné celky v rámci reformy verejnej správy, upravuje spôsob usporiadania týchto pozemkov a nesporne z neho vyplýva, že ním upravené vecné bremeno je dočasným, nie definitívnym riešením do času, kedy vlastník stavby vyrieši stav buď zámennou zmluvou alebo pozemkovými úpravami. Keďže tento zákon nerieši poskytovanie náhrady za vzniknuté vecné bremená a zároveň *expressis verbis* neustanovuje bezodplatnosť zákonného vecného bremena, je namieste poskytnutie náhrady odvodiť priamo z čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky, resp. § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Zo žiadnych zákonných ustanovení nevyplýva povinnosť žalobcov znášať na svoj úkor plnenie verejnoprospešnej funkcie odporcu. Názor súdu, že v prípade, ak by vyhovel návrhu, došlo by v budúcnosti po vykonaní pozemkových úprav k duplicite uspokojenia nárokov žalobcov, nie je v rozhodnutí odôvodnený. O duplicitu by išlo iba podľa generálneho dovolateľa vtedy, ak by žalobcovia mali k dispozícii a v užívaní

náhradný pozemok a súčasne by titulom náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva poberali finančnú náhradu. Tvrdenie súdu, že návrh bolo potrebné zamietnuť z dôvodu domáhania sa opakovaného plnenia a nie jednorazovej náhrady tiež nie je odôvodnené. Žalobcovia svoj nárok ohranili obdobiom od 1. januára 2010 do 10. augusta 2011 a domáhali sa náhrady za toto obdobie. Nebolo v možnostiach žalobcov vyčísliť svoj nárok do budúcnosti, keď nemôžu vedieť, kedy bude konanie o pozemkových úpravách ukončené. Ak zákon stanovuje dobu platnosti vecného bremena na dobu do vykonania pozemkových úprav, teda na dobu neurčitú, nie je možné a v súlade s dobrými mravmi rozhodnúť, že výška odplaty je jednorazová a konečná. Je potrebné prijať záver, že pokiaľ zák. č. 66/2009 Z. z. ako špeciálny predpis upravuje vznik a rozsah zákonného vecného bremena, ale neupravuje otázku náhrady a tiež ju výslovne nevylučuje, vzťahuje sa na vzniknutý právny stav ust. § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka a to povinnosť poskytnúť náhradu za zásah do vlastníckeho práva. Konajúce súdy tak porušili zákon, keď takúto náhradu žalobcom bez náležitého odôvodnenia nepriznali a odôvodnenia rozsudkov oboch súdov sú v rozpore s požiadavkou preskúmateľnosti a presvedčivosti súdnych rozhodnutí. Mimoriadne dovolanie podáva z dôvodu, že uvedenými rozhodnutiami bol porušený zákon, vyžaduje si to ochrana práv a právom chránených záujmov účastníkov konania, ktorú nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami než mimoriadnym dovolaním.

Žalobcovia vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu (posudzujúc podanie podľa jeho obsahu - § 41 ods. 2 O.s.p.) súhlasili s opravným prostriedkom, jeho dôvodmi, ako i návrhom generálneho prokurátora zrušiť rozsudky oboch súdov nižších stupňov a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Zdôraznili, že súhlasia s obmedzením vlastníckeho práva a budú trpieť vecné bremeno do vykonania pozemkových úprav, avšak nie zadarmo. Ak im legálny užívateľ poskytne v budúcnosti iný rovnocenný pozemok a budú s tým súhlasiť, dňom účinnosti tohto právneho úkonu zanikne ich právo na finančnú náhradu.

Žalovaná vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu navrhla tento opravný prostriedok zamietnuť a priznať jej náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní vo výške 1.161,30 eur. Námietky uvádzané generálnym prokurátorom v mimoriadnom dovolaní nepovažovala za dôvodné, pretože ani generálny prokurátor neuvádza žiadny právny dôvod ktorým by spochybnil správnosť záverov súdov o jednorazovosti odplaty a preukázal by dôvodnosť jeho názoru o tom, že odplaty je možné domáhať sa vo forme opakovaného plnenia. Za dôvodnú nepovažuje ani námietku týkajúcu sa odňatia možnosti konať pred súdom a tiež inej vady konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, pretože považuje rozhodnutie súdu prvého stupňa za odôvodnené v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p., naviac pri splnení tejto dovolacej námietky by do úvahy neprichádzala prípustnosť mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom, pretože nedostatočné odôvodnenie je vadou konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., ktorá pripúšťa možnosť podať dovolanie účastníkom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 23. apríla 2015 sp. zn. 4 MCdo 2/2014 zrušil rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12. marca 2013 sp. zn. 13 Co 56/2013 a rozsudok Okresného súdu Zvolen z 8. novembra 2012 č.k. 13 C 152/2011-142 a vec vrátil Okresnému súdu Zvolen na ďalšie konanie. Dovolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že Generálny prokurátor Slovenskej republiky v mimoriadnom dovolaní okrem iného namietať neodôvodnenie právnych záverov odvolacieho súdu i súdu prvého stupňa ohľadom nepriznania náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti za obdobie od 1. januára 2010 do 10. augusta 2011 napriek tomu, že medzi účastníkmi nebolo sporné, že k pozemkovým úpravám podľa zákona č. 330/1991 Zb. doteraz nedošlo. Generálny dovolateľ vytýkal súdom nižších stupňov, že žalobu žalobcov zamietli s poukazom na ustanovenia zákona č. 66/2009 Z.z., a tiež budúcu, do úvahy prichádzajúcu duplicitu plnenia, pričom nebrali do úvahy ustanovenia § 3 ods. 1, § 124, § 128 ods. 2, § 151n až § 151p Občianskeho zákonníka, s ktorými ustanoveniami sa vôbec nevysporiadali a svoje rozhodnutie v tejto časti neodôvodnil ani odvolací súd žiadnym spôsobom, napriek námitkam žalobcov.

V prejednáwanej veci sa žalobcovia domáhali voči žalovanej zaplata náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti - vecného bremena zriadeného zákonom č. 66/2009 Z.z., za obdobie od 1. januára 2010 do 10. augusta 2011 vo výške 75.698,12 eur s príslušenstvom, počas ktorého

žalovaná za užívanie pozemku žalobcom neplatila. Súd prvého stupňa žalobu zamietol z dôvodu, že žalobcovia sa domáhali opakovaného plnenia, pričom by im patrila len jednorazová náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva, ktorá im taktiež nepatrí, pretože, v prípade vykonania pozemkových úprav v budúcnosti, by došlo k duplicite uspokojenia nárokov žalobcov. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia okrem doslovného uvedenia obsahu žaloby a doslovného uvedenia obsahu rozsudku súdu prvého stupňa uviedol len to, že sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a konštatuje správnosť jeho dôvodov. Námietskami žalobcov v odvolaní (nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa vo vzťahu k povinnosti vlastníkov pozemkov strpieť výkon práva zodpovedajúce vecnému bremenu do vykonania pozemkových úprav bezodplatne a námietke týkajúcej sa duplicitného plnenia) sa nezaoberal s odôvodnením, že namietané nesprávne posúdenie nie je podložené právnym rozborom nasledovaným právnymi vetami vyplývajúcimi z iného právneho záveru a ide o emotívny pohľad na pôsobnosť zákona.

Dovolací súd v odôvodnení svojho uznesenia uviedol, že súdy žalobu žalobcov na zaplatenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v celom rozsahu zamietli bez toho, aby odôvodnili svoj právny názor, na základe čoho (ktorého právneho ustanovenia) sú žalobcovia povinní od času zákonom zriadeného vecného bremena až do vykonania pozemkových úprav, trpieť obmedzenie vlastníctva bez akejkoľvek náhrady, bez čoho rozhodnutie prvostupňového, ako aj odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti ustanovené v § 157 ods. 2 O.s.p., v dôsledku čoho účastníkovi je odňatá možnosť konať pred súdom (čo zakladá vadu konania podľa § 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.). Keďže ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. platí primerane i pre konanie na odvolacom súde (§ 211 ods. 2 O.s.p.), treba rovnako dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia aj pre rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré sa v tomto prípade obmedzilo len na konštatovanie správnosti dôvodov uvedených súdom prvého stupňa, s výslovným odmietnutím zaoberať sa námietkami uvádzanými v dôvodoch odvolania.

Dovolací súd ďalej uviedol, že v prejednávanej veci nebolo žalobcami spochybňované právo žalovanej užívať predmetný pozemok na základe práva vecného bremena zriadeného zákonom č. 66/2009 Z.z. a to až do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území (por. cit. § 4 ods. 2). Úlohou súdu v predmetnej veci však bolo posúdiť, či za obmedzenie vlastníckeho práva žalobcom za takéto obdobie patrí náhrada. Poukázal na čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, § 123, § 124, § 128 ods. 1, 2, § 151n ods. 1, § 151o ods. 1, § 151p ods. 1 Občianskeho zákonníka, čl. I § 1 ods. 1, 2, § 3 ods. 1, 3, 4 a § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. a čl. 11 ods. 1 a 4 Listiny základných práv a slobôd, a prisvedčil generálnemu prokurátorovi, že súd prvého stupňa nevysvetlil ako sa vysporiadal s vyššie citovanými ustanoveniami, keď žalobu žalobcov zamietol a odvolací súd tento nedostatok neodstránil a námietkami žalobcov vychádzajúcimi z týchto ustanovení sa odmietol zaoberať.

Dovolací súd uviedol, že zákon č. 66/2009 Z.z. je zákonom, ktorý predpokladá ustanovenie § 151o ods. 1 veta prvá Občianskeho zákonníka - zriadenie vecného bremena zákonom. Vzhľadom k tomu, že je predpisom, ktorým sa upravujú vlastnícke vzťahy k pozemkom pod stavbami vo vlastníctve obcí a vyšších územných celkov nadobudnutých podľa osobitných predpisov, pričom problém náhrady za nútené obmedzenie vlastníckych práv vlastníkov pozemkov pod stavbami priamo nerieši, avšak v ustanovení § 4 odkazuje na úpravu v ustanoveniach § 151n až § 151p Občianskeho zákonníka, pri riešení otázky náhrady za obmedzenie vlastníckych práv, je potrebné z týchto ustanovení vychádzať a nemožno opomenúť, že zákon č. 66/2009 Z. z. poskytnutie náhrady vlastníkovi pozemku pod stavbou v podobe náhradného pozemku podmienil ochotou vlastníka stavby na uzavretie zámennej zmluvy a tiež ďalšou podmienkou, ktorou je existencia pozemku vo vlastníctve vlastníka stavby, súčasťou na zámenu. Až neuplatnenie uvedeného postupu je dôvodom usporiadania pomerov k pozemku pod stavbou v rámci konania o nariadení pozemkových úprav, pričom osobou oprávnenou požiadať o nariadenie pozemkových úprav je len vlastník stavby, kedy sa má prihliadnuť na jeho potreby, pričom aj v rámci nariadených pozemkových úprav sa usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemku pod stavbou vykoná buď formou poskytnutia náhradného pozemku v obvode úprav, alebo formou finančnej náhrady, avšak len za kumulatívneho splnenia troch podmienok, ktorými je to, že a/ v obvode pozemkových úprav nie sú pozemky na účely poskytnutia náhrady, b/ ide o pozemok pod stavbou v maximálnej zákonom

ustanovenej alebo nižšej výmere a c/ o usporiadanie formou finančnej náhrady požiada vlastník pozemku. Ak zákon č. 66/2009 Z.z. nedáva vlastníčkovi pozemku žiadnu možnosť domáhať sa usporiadania vlastníckych vzťahov k pozemkom zaťaženým zákonným vecným bremenom a ponecháva ich usporiadanie výlučne na dobrej vôli užívateľovi pozemku, záver o neexistencii práva vlastníkov pozemku na náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva na dobu vopred neurčiteľnú, nemôže byť v súlade nielen s ustanoveniami Občianskeho zákonníka, Listinou základných práv a slobôd, ale ani s Ústavou Slovenskej republiky. Súd nižších stupňov však v predmetnej veci nevysvetlili, akými úvahami dospeli k záveru, že žalobcom nevznikol nárok na náhradu za obmedzenie ich vlastníckeho práva k pozemku, ktoré v súčasnosti trvá už viac ako päť rokov, po túto dobu nemôžu svoj pozemok žiadnym spôsobom užívať ani brať z neho žiadne úžitky, ktoré by im ako vlastníkom prináležali (§ 123 Občianskeho zákonníka), a nie je možné ani približne určiť, dokedy bude uvedený stav trvať. Námitku generálneho prokurátora týkajúcu sa nepreskúmateľnosti napadnutých rozsudkov bolo preto potrebné považovať za dôvodnú.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dôvody generálneho prokurátora považoval za dôvodné a rozsudok odvolacieho súdu aj súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Na základe sťažnosti žalovanej Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v náleze z 19. januára 2016 sp. zn. I. ÚS 349/2015 vyslovil, že základné právo Strednej odbornej školy hotelových služieb a obchodu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 MCdo 2/2014 z 23. apríla 2015 bolo porušené. Ústavný súd Slovenskej republiky uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. Rozhodol tiež o povinnosti najvyššieho súdu nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia. V odôvodnení nálezu ústavný súd uviedol, že sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu, ktorým bol v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora zrušený rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd prípustnosť aj dôvodnosť dovolania odôvodnil danosťou vady konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Označenú vadu konania najvyšší súd ustálil v nedostatočnom odôvodnení záverov krajského súdu (aj okresného súdu). Sťažovateľka vo svojej sťažnostnej argumentácii namieta neprípustnosť mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora z dôvodu, že podľa nej neboli splnené zákonne podmienky pre podanie mimoriadneho dovolania ustanovené v § 243e ods. 1 O.s.p., splnenie ktorých je predpokladom prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. Kľúčová námieta sťažovateľky spočíva v tvrdení arbitrárnosti uznesenia najvyššieho súdu, ktorý zrušil v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu z dôvodu (§ 237 písm. f/ O.s.p.), ktorý zakladal prípustnosť využitia iného opravného prostriedku (dovolania) priamo účastníkom konania, ktorý ale účastníkmi konania nebol vyčerpaný. Najvyšší súd podľa sťažovateľky neprípustným spôsobom zasiahol do právoplatne skončeného konania. S poukazom na ustanovenia § 243e ods. 1, 2, § 243f ods. 1, § 243g, § 243i ods. 2 O.s.p. ústavný súd konštatoval, že rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k inštitútu mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora bola zjednotená zjednocujúcim stanoviskom pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. US 3/2015 z 18. marca 2015 (na ktoré poukázala aj sťažovateľka) v znení: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“ Rozhodovacia činnosť najvyššieho súdu vo vzťahu k inštitútu mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora bola zjednotená spoločným zjednocujúcim stanoviskom občianskoprávneho kolégia a obchodného kolégia najvyššieho súdu z 20. októbra 2015 publikovaným pod č. R 94/2015 Zbierky stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej

republiky v znení právnej vety: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky, zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení súčasne uviedol, že „Podľa prevažujúceho názoru sudcov zúčastnených na spoločnom rokovaní občianskoprávného a obchodného kolégia najvyššieho súdu má zjednocujúce stanovisko pôsobiť nielen do budúcnosti, ako je to pri zrušení protiústavných právnych predpisoch, ale nový právny názor vyjadrený v stanovisku treba aplikovať na všetky pred súdmi prebiehajúce konania (primerane § 154 ods. 1 O.s.p.)“. Citované zjednocujúce stanoviská pléna ústavného súdu a občianskoprávného kolégia a obchodného kolégia najvyššieho súdu sú v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý opakovane vyslovil, že v dôsledku zrušenia právoplatného a záväzného súdneho rozhodnutia došlo k porušeniu čl. 6 dohovoru v prípadoch, v ktorých na základe procesného úkonu osoby odlišnej od účastníkov konania, hoci aj na podnet niektorého z účastníkov konania, došlo k zrušeniu právoplatného a záväzného súdneho rozhodnutia (napr. novšie rozhodnutia vo veciach DRAFT-OVA, a.s., proti Slovenskej republike, PSMA, s.r.o., proti Slovenskej republike a COMPCAR, s.r.o., proti Slovenskej republike). Ústavný súd zhodne so svojím zjednocujúcim stanoviskom a zhodne s rozhodovacou činnosťou ESLP, ako aj zhodne so zjednocujúcim stanoviskom ustálenou rozhodovacou činnosťou najvyššieho súdu dospel k záveru, že najvyšší súd v napadnutom uznesení neuplatnil ústavne konformný výklad § 243e O.s.p., keď na základe mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom podrobil prieskumu postup a právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu i súdu prvého stupňa, ktoré zrušil, nezohľadňujúc skutočnosť, že v danej veci mohol sám účastník konania prostredníctvom dovolania (uplatnením dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f/ O.s.p.) dosiahnuť nápravu, resp. zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon. Ústavný súd konštatuje, že z predložených dokumentov, vyjadrenia najvyššieho súdu ani z vyjadrenia žalobcov v posudzovanom konaní nevyplynuli žiadne objektívne prekážky, ktoré by využitie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) v tejto veci znemožňovali. V danom prípade bolo potrebné rešpektovať zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“, ktorá zdôrazňuje vlastné pričinenie účastníkov konania o ochranu svojich práv, keď požaduje, aby svoje procesné oprávnenia uplatňovali včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou, teda dôsledne sledovali svoje subjektívne práva a robili také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozovaniu a poškodzovaniu. Na základe uvedeného je ústavný súd toho názoru, že postupom, ktorým najvyšší súd zrušil rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu len z dôvodu, pre ktorý mohli samotní žalobcovia podať dovolanie, sa najvyšší súd odchýlil od ústavne súladného výkladu aplikovaného zákonného ustanovenia o mimoriadnom dovolaní (§ 243e ods. 1 O.s.p.), čím porušil základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto zrušil uznesenie najvyššieho súdu z 23. apríla 2015 a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. b/ zákona o ústavnom súde), v ktorom tento opätovne rozhodne a v ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný vysloveným právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorému bola vec opätovne predložená na rozhodnutie o mimoriadnom dovolaní konštatuje, že jeho predchádzajúce rozhodnutie o dovolaní Generálneho prokurátora Slovenskej republiky bolo ústavným súdom zrušené v celom rozsahu, v dôsledku čoho je potrebné znovu rozhodnúť o tomto dovolaní ako celku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p., ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu pretrvávala nejednotnosť rozhodovania a výkladu ustanovení § 243e až § 243j O.s.p. v otázke procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania. Na spoločnom rokovaní občianskoprávného a obchodnoprávného kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 20. októbra 2015, bolo prijaté spoločné zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“.

Predmetné stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „nech si každý chráni svoje práva“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané v § 243e až § 243j O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva uvedené stanovisko, skúmal na podklade spisu, či žalobcovia napadli rozsudok odvolacieho súdu dovolaním. Po zistení, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nepodali, najvyšší súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (por. § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dali podnet na mimoriadne dovolanie žalobcovia. Dovolačí súd podľa § 142 ods. 1 O.s.p. priznal žalovanej náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní spočívajúcu v odmene advokáta (ktorý ju zastupoval už pred súdmi nižších stupňov) za jeden úkon právnej služby - písomné vyjadrenie k mimoriadnemu dovolaniu zo 6. mája 2014 (§ 10 ods. 1, § 13a ods. 1 písm. c/, vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, vo výške 572,61 eur, čo s náhradou výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné podľa § 16 ods. 3 tejto vyhlášky (vo výške 8,04 eur) predstavuje celkom 580,65 eur.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.